

Ильес 60-м ехъугъ зы лъагъом зэдьтетхэу къызырыклохэрэр

ЗАГС-м и Мыекъопэ
къутамэ унагъом и Мафэ
фэгъэхыгъэ мэфэкл зэхахъэ
щизэхащагъ. Зэгурионыгъэ
дахэ азыфагу ильэу ильес
зэклэллыклохэм унэгъо пытэ
зэдээзыгъэпсыгъэхэм ащышхэр
мэфэкл тофтхабзэм
кырагъэблэгъагъэх.

— Унагъор – анахь къытпэблэгъэ цыфхэр ары.
Щысэ зытетхырэ, гүфэбэнэгъэ зыпэдгъохырэ, шум-
рэдэхагъэмрэ къыдэхъунэу тызфэхъуапсэхэрэр ары,
— пэублэм къауаль ЗАГС-м иофышэхэм. — Къэ-
ралыгъом ильшыгъэ экономикэ е дээ къулыкъу
закъохэр арэп зыгъэпсыхэрэр, унэгъо зэгуриохъ-
хэм, лъйтэнэгъэ зэрыльхэм ар ялтыгъ. Аш фэдэ
унагъохэр нахыбэ къэс, къэралыгъом иптигын
хэхъоцт.

(Икъех я 4-рэ нэкүб. ит).

Пшъэрыльыклохэр агъэнэфагъэх

АР-м и Лышъхъэу Къумпыл Мурат
Урысыем монополием пэшүеклогоянкіэ
нимкіэ ипащэ игудээу Алексей До-
ценкэм ыкы монополием пэшүекло-
гъэнимкіэ къэралыгъо къулыкъум и
Гъэйорышаплэ ипащэу Екатерина
Белоусовам алыклагъ.

Монополием пэшүеклогоянкіэ фе-
деральнэ къулыкъум икъутамэу Адыгэ-
им щылэм ипшаклэу Хъаплэкэ Аслын
зэрагъэнэфагъэм зэлуклохэр фэгъэхы-
гъагъ. Тофтхабзэм, АР-м и Премьер-ми-
нистрэу Александр Наролини, аш

игуадзэу Сапый Вячеслав, АР-м эконо-
микэ хэхъонигъэмкіэ ыкы сатыумкіэ
имиинистрэу Къуанэ Анзаур, нэмькіхэ-
ри хэлэхъагъэх.

Къумпыл Мурат пэублэм игущыл
къызыхъягъэшыгъ ыпеклэ мы къулыкъум
ипащэу тоф зышиштыгъэ Кобэшыч
Аслын зэрэфэрэзэр. Зыфэгъэзэгъэ
лъэнэхъор зэрифэшьашу зэригъэцэх-
гъэр, лъйтэнэгъэрэ шхъэклохъенэгъэрэ
къылэжыгъэу пенсием зэрэкүагъэр
АР-м и Лышъхъэу къыуагъ.

— Гъэйорышаплэ тапэкли шуагъэ

къытэу тоф ышэнэу тыщэгугъы. Монополием пэшүеклогоянкіэ пшъэрыльэу
щытхэр зэшшохыгъэнхэм фэш АР-м и
Правительствэ къытефэрэр зэклэ ыгъэ-
цэклэшт, амал пстэури дгъэфедэшт, —
къыуагъ Къумпыл Мурат.

Цыхъэ къызэрэфашыгъэмкіэ зэрэф-
разэр Хъаплэкэ Аслын игущыл къыщы-
хигъэшыгъ. Республикомрэ монополием
пэшүеклогоянкіэ федеральнэ къулы-
къум икъутамэу Адыгэим щылэм зэ-
гурионыгъэ азыфагу ильэу тоф зэрэ-
зэдашшыт, къыуагъ. Адыгэим мы

лъэнэхъомкіэ тофшэнэшхо щизэшшуахы,
тапэкли ар зэрэлтэгъэктэштэр пэшаклэу
агъэнэфагъэм къыхигъэшыгъ.

— Республикэм тыфэлэжъэнир, сатыу
зышыре цыфхэм яофшэн нахь дэгүү,
гүпсэф хүнүүн тыгылтынрэ пшъэрыль
шхъаалэу зыфэзгъэуцужырэмэ ащыш,
— къыуагъ Хъаплэкэ Аслын. — Мы
лъэнэхъомкіэ хэукаонигъэу цыфхэм
ашыхъэрэз нахь макэ шыгъэнхэр,
зэнэхъокуу шыкім зөгъэушшомбгүүгъэ-
ным сыпильшт.

Гъонэжъыкъо Сэтэнай.

«Адыгэ макъэм» иныбджэгъу лъаплохэр!

Жъоныгъуаклохэм и 16-м щегъэжъагъэу и 26-м нэс фэгъэклотэнэгъэ
зиэлэхэгъу уахътэу «Урысыем и Почтэ» зэхищэрэр къюшт. Мы
уахътэм къыклохэм мэзи 6 къэххаплэ къеъыкыщт ыкыли мыш фэдэ
уасэхэмкіэ лъепк гъэзетым шууклохэн шуулъэкыщт:
Индекс П 4326-рэ зиэлэу тхъамафэм 5 къыдэклырэм сомэ 742-рэ ча-
пыч 26-кіэ.

Ныбджэгъу лъаплохэр! Къызфэжъугъэфед мы уахътэр.
Шууклатх «Адыгэ макъэм».

Аналог телекъэтынхэр зэпагъэунхэрэ къэнагъэр мэфи 10

Цифрэ эфир телевидением икъэтинхэм зэрэхъащт-
хэм епхыгъэ тофыгъохэмкіэ федеральнэ къэралыгъо
унитарнэ предприятиеу «Урысыем телевизионнэ, радио-
сетынн» «илиние плътыр» иномерэу 8-800-220-20-02-мкэ
ыпкіэ хэмийлэу сид фэдэрэ уахъти шуутеон шуульэ-
кыщт. Специалистхэм шууиупчэхэм джэуап къара-
тыжыщт, цифрэ приставкхэм якъыхэхынкіэ ыкы ягъэ-
федэнкіэ іэпилэгъу къышууфхъуцтух.

Цифрэ телевидением икъэтинхэм зэрэхъащтхэм-
кіэ къэбархэр нахь игъэктэштэгъэу официальнэ сайтэу
смотрицифру.рф зыфиорэм ижъугъотэштых.

Япсэуп! Э амалхэр нахьыш! У ашыщтыг

Адыгейм икуаджэхэм Іоф ашызышІэхэрэ унэгьо ыкIи специалист ныбжыкІэхэм псэупІэ сертификатхэр зэрааратыгъэхэр къэзыушыхъатхэрэ тхыльхэр тыгъуасэ мэфэкI шыкІэм тетэу АР-м и Къэралыгъо филармоние щаратыжыгъэх. Программэу «Къуаджэм зыпкь итэу хэхъоныгъэхэр ышЫнхэр» зыфиорэм хэлэжьэгъэхэ ныбжыкІэхэу, псэупІэ зэзыгъэгъотын е ышЫн амал зиIэ хүргэхэм ягушуагьо адигощыгъ Адыгэ Республикаем и Лышьхъэу Къумпыл Мурат.

Іофтхъабзэм хэлэжьагчээ Адыгейим и
Къералыгьо Совет – Хасэм и Тхъаматэу
Владимир Нарожнэр, АР-м и Пре-
мьер-министрэу Александр Наролинър,
министэрэхэм я Кабинет хэтхэр, нэмьык-
хэри.

АР-м и Лышъхъэ йофтхъабзэм пэублэ псальэ кыышызызэ, псэуплэ сертификатхэр зэратыжырэ пстэуми игуалэу къафэгушуагъ. Унэгъо ыкки специалист ныбжыкIэхэм джы псэукIэ амалхэу яIэхэр нахьышу ашынхэ зэральэкы-щтым мэхъанэшхо иIэу хильгүнэфыкыгъ.

— Адыгейм непэ щытшэрэр, щыз эшшотхырэр зэкіэ зығфэхъягызэр тицифхэм щылекіэ-псэукіэ амалхэу алекіэльхэр нахышыу шығъэнхэр ары. Мыщ дэжым къуаджэм хэушъяфыкыгыа тынаэ тет. Тиреспублике щыпсэухэрэм азыныкъо къоджэ псэуплэхэм адэс, арышь, ащ хэхъоныгъэхэр ышыныхэр тэркіэ типшээрыль шъхьал. Ащ фэші тэ къыттефэрэр зэкіэ дгъяцекіэшт, ашкіэ тиізубытып! Эу щыт УФ-м мэкъу-мэцымкіэ и Министерства зэхигүүнчэгээ къяраздлыг с

газ ыктымдын көзүн салып, автомобиль гөлгөхөр, фельдшер-мамыктуу Иэзаппэхэр, гурит еджаппэхэр, культурэм иунэхэр, спорт пеңзүүлэхээр тәшүүлүп. Ашт дақтоо цыфхэм пеңзүүлэхээр зэрэгтэй болынхам миофигъю зөштөхчилгээнми тыптыль. Унэгүй ныбжыккэхэм іэпүүлгүй афэхтүүгээнүүр къэралыгъом исоциальны политики илъэнүүкъо шъыхааэхэм ашыщэу УФ-м и Президентэу Владимир Путиним кыргызстандын фагы. Мынш дээжым анах шъыхааэш щытыр демографиер ары. Арышь, унагъо зыштэнэу езыгтэжжагъэхэ ныбжыккэхэм ягухэлхэр, раҳуухыагъэхэр къадэхкүнхэм, яшыккэгъээ іэпүүлгүй ядгэгъотынным сыйдигъуу тыптыль, — кыргызуагъ Күмпүл Мурат къэзэрэгтүйгөөхэм закынтигъаззээ.

Ышшээккээ зигигүй къэтшыгъэ ведомственне программам иргэцэлкэн къыдыхэлтыгъэу къуаджэм щыпсэухэрэ унэгүй ыктым специалист ныбжыккэхэм іэпүүлгүй афэхтүүгээнүүм пэүхъяшт мылькушо Адыгейим кызыэрттүпшүүр АР-м и Лыштыхээ кыргызуагъ. Республикаим исхэм мы программам аштогъяштігъон

Сертификатхэр зэрэтижьгэхээм ашыцэү Екатерина Демидовар нэүжым къэгүщыагь ыкы къэзэрэугъоицгэхэм ацлэкэ сыйд фэдэрэ лъэныкъокли АР-м и Лышихъэу юлсыгэхъу къафэхъурем зэрэфэрразэхэр риуягь. Программэм иштуагъэкіе ягухэльхэр щынэнгъэм щынхыращиынхэ, яунагъохэм щынэкіешу арыльтын амал ялэ зэрэхъуугъэр хигъэ-унафыкыгь.

— Федеральна гупчэр ІэпіІегъу къытфэмыхъоу мы лъэныкъомкіэ итхъухъагъэр къылддэхъун ылъэкъыштэп. УФ-м и Президентрэ Урысыем и Правительствэрэ яшлөгъэшхо къытагъэкы, ашкіэ ахэм тафэраз. Къуджэм специалист ныбжыкіэхэр дэсүнхэм, Йоф щашлэнным пае, псэукіэ амал тэрээхэр ялэнхэ фae. А пшъэрыльыр гъэцкіэгъэним тапекіи тыпильыщт, ІэпіІегъу тыккышуфхъущт, — къылуагъ кіэухым Къумпіыл Мурат.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Шъольыр анахь дэгъу 15-мэ Адыгеир ашыщ хъугъэ

УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэу – УФ-м и Правительствэ и Аппарат ипащэу Константин Чуйченкэм зэрищгээ видеоселектор зэхэсэыгьоу шьольтырхэм адырилагъэм къэралыгъор цифрэ шык!э къэтыным зэрэфэхъазырым щитегушылагъэх. Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэу Къумпыыл Мурат ипшъэрыльк!э Ӏофтхъабзэм хэлэжьагь Адыгейм и Премьер-министрэу Александр Наролиныр.

УФ-м цифре шыкіе къетынім хэхъоныгъэхэр ышынхэмкіе, зэпхыныгъэмкіе ыкі коммуникации жъугъэмкіе иминистрэу Константин Носковым къызериуагъэмкіе, цифре шыкіем төхжайынхэм иапэрэ ыкі ятлонэрэ уцугъохэр зэрифэшьушаашу kуагъэх, ящэнэрэр рагъэжъяаг. Непэрэ мафэм ехъулэу приставкэ мин 400-м ехъу ашаг.

зыгъэхъазырыгъэ шъолтыр анахь дэгүү
15-мэ Адыгейр ашыц хъугъэ.

Александр Наролиным къызэриуа-
гъэмкіэ, цифрэ шыкэм тетэү телера-
диокъэтыхэр къагъэлъэгъонхэм фэш
республикэм станцие 15 щагъэпсыгь.
Ахэм яшуагъяккэ, республикэм щыгсэ-
ухэрэм япроцент 99,95-м нэсэү ар
ст ижсан.

— Цыфхэр цифре шыклем техъан-
хэмкэ 16пүрэгтү афэхъушт волонтер

713-рэ дгээхвазырыгъэ. Джыри егъэджэнхэр лъытэгъэкlyатэх. Мэлыльфэгъу мазэм къышгэжъягъэу республикэм «линне пътырым» lof щешлэ, — къы-
Ivaагь Александр Народиным

Гъот маклэ зилемхэм іепылгъу афэхъу-
гъэнымкэ сомэ мин 700-м ехъу респуб-
ликэм щыпэуагъэхъаагъ. Зэкіемкі
нэбгыре 1350-мз яшыуагъе арагъэкыгъ,
ахам оборудование афашафыгъ-

ГъОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнай-

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъу

Рэзэныгъэ тхыль ятыгъэным ехыилагъ

Сэкъатныгъэ зиlэхэр социальнэү ухуумэгъэнхэм ылъэныкъок!э гъехьагъэу яlэхэм апае рэзэнгъэ тхыльятыгъэнэу:

- 1) Тюменцев Александр Григорий**
ыкъом – Мыекъопэ районымкэ хъа-
физэхэм я Урысые обществэ ичылпэ
организации итхъамат;

2) Хлопов Алексей Борис **ыкъом**
– къалэу Мыекъуапэкэ хъафизэхэм
я Урысые обществэ ичылпэ организа-
ции итхъамат.

**Адыгэ Республикаэм
и Лышъхъэу
Къумпыл Мурат
къ. Мыекъуапэ,
жъоныгъуакъэм и 21-рэ, 2019-рэ
ильэс
N 127**

Депутатхэм арай

Адыгэ Республикаем
и Къэралыгъо Совет
– Хасэм ия 38-рэ
зэхэсигъо жъоныгъуаклэм
и 27-м шылэшт.

Зэхэсигъом зыщахэппльэштхэм мыш кыыкIэлъыхохэрэ Ioфыгъохэр ахагъехъагъэх: законопроектэу «Чыгу Iахь заулэмэ ягынапкъэмэ ягъэнэфэн тегъэпсыхъэгье планым изэхэгъэуцонкэ кадастрэ IoвшIэнхэм анахыбэ дэдэмкIи уасэу (тарифэу, ставкэу) яIэн ыльэкъыштым ехыллагь», «Адыгэ Республиком изаконхэу «Къэлэгъэпсын IoвшIэнхэм ехыллагь», «Аукционхэр зэхамыщхэу, чыгу Iаххэр бэджэндэу атихээ, социальнэ-культурэ, коммунальнэ мэхъянэ зиIэ псэуальхэм ягъэпсынкэ, инвестиционнэ проектышхохэм япхырыщиныкэ шапхъэ щыIэнхэм яхыллагь», «Мэзым епхыгъэ зэфыицтыкэ заулэ гъэтэрэзыгъэнхэм ехыллагь» зыфиохэрэм зэхъокыныгъэхэр афшыгъэнхэм афгъэхъыгъэм» ятлонэрэу ахэппльэгъэныр; законопроектхэу «Адыгэ Республиком изаконхэу «Бюджет Ioфыр Адыгэ Республиком зэрэштыгъэпсыгъэм ехыллагь», «Адыгэ Республиком и Конституционнэ Хыкумрэ Адыгэ Республиком ихыкумышихэу цыифхэр зээзигъэшүжыхыхэрэмрэ Ioф зэрашIэрэм ехыллагьэхэ къэбархэр алэкIэлгэхъэхъэнхэмкэ правэм ыльэнхыкъоки Ioфыгьо заулэ зэшшохыгъэнхэм ехыллагь», «Цыифхэр жъугъеу зыхэлэжъэхэрэ Ioфтхъабзэхэм язэхэщэнкэ Ioфыгьо заулэ зэшшохыгъэнхэм ехыллагь» зыфиохэрэм апэрэу ахэппльэгъэныр ыкIи нэмымкI Ioфыгъохэр.

Жуковскэм иурам тет унэй N 22-м хэт Залышхоу зэхэсигъохэр зыщы-зэхашгэхэрэм сыхьатыр 10.00-м аш илофшлэн щыригъэжьэшт.

Адыгэ Республикаэм
и Къэралыгъо Совет – Хасэм
и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Славян тхыбзэм и Мафэ ипэгъокІэу

Тхъашьугъэпсэу ятлоныр атефэ

Славян тхыбзэм ыльапсэ чыжьэ дэдэу кыщежье, аш тарихъэу пылтыр хэтрэ гъесагын ышлэн фае. Хабзэ зэрэхбугъэу, ильэс къэс жъоныгъуаклэм и 24-м славян тхыбзэмрэ культурэмрэ я Мафэ славян хэгъэгүхэм ащыхагъяунэфыкы.

Ліліяжыбэхэмкіе шлэнгызэ-
зехъэху Кириллэр Мефодийрэ
славян тхыбзэмрэ культурамрэ
ятамыгъэу щытых. Дунэе обще-
ственностир ягъусэу мы мэ-
фэкыр Урысыем зышыхагъэунэ-
фыкырэр бэшлагъэ. Моравскэ,
Паннонскэ архиепископэу Ме-
фодий идунаи зихъожыгъэр
ильэс 1100-рэ зэрэхъугъэр
1985-рэ ильэсым хагъэунэфыкы
зэхъум, мэфэкым къэралыгъо
статус етыгъэным къыдырагъэ-
штэгъагь. РСФСР-м и Апшээрэ
Совет и Президиум славян
тхыбзэмрэ культурамрэ я Мафэ
ильэс къэс зэрэхагъэунэфыкы-
щым ехыллэгъэ унашьор 1991-
рэ ильэсым ыштагъ. Къэралы-
гъо, общественне организаци-
хэмрэ Урыс православнэ
чылысымрэ ар зэдыхагъэунэ-
фыкы. Мы мафэм Урысыем
икъалэхэм мэфэкым фэгъэхы-
гъэ Йофтхъэбзэ зэфэшхъяфхэр
аашклох.

Урысыем щыпсэхэрэ лъэпк заулхэм литературабзэ ялэ зыхыгъэр ильэс 200-м къехыгъ нылэп, славян алфавитыр ары ахэм лъапсэ афэхыгъэр. Зы лъэхъанэ горэм адигабзэмрэ литературэмрэ язэтуюонкэ араб, латин харнифхар кынчы

фагъэфедагъэх. Адыгэ хъарыфыльэм изэхэгъэуцонкіэ адыгэ шлэнэгъэзехъэхэм йофышхаашлагь, ар аухын зальэкыгъэр я XX-рэ ллешэгъум ыкіхэм адэжь кириллицэм зытхъэхэр ары. Урысыем щыпсэухэрэльэпкъхэу литературабзэ ныбжыкіэ зилэхэм ар ямэфэкъеу щыт. Сыда пюомэ ахэм лъапсэ афэхъугъэр шлэнэгъэзехъэхэу Кириллэр Мефодийрэ зэхагъэуцогъэ славян хъарыфыльэр ары. Славян тхыбзэмрэ культурэмрэ яштуагъэкіэ урысые, іækыб культурэм, Урысыем ис нэмыхк лъэпкъхэм якультурэ нэүасэтызэрафхъугъэм щеч хэлъэп. Адыгабзэр къэралыгъуабзэу зэрэштыр Адыгэ Республикаэм и Конституции щыгъэнэфагь. Адыгэ Республикаэм гъэсэнэгъэмрэ шлэнэгъэмрэкіэ и Министерствэ, культурэмкіэ и Министерствэ, ахэм яподразделенихээм, Адыгэ Республикаэмрэ Пшизэ шъольырымрэ ашыпсэухэрэ быслтыымэнхэм я Диндэлэжъаплэ непэ йоф зэрашлэрэр, научнэ йовшлагъэхэр зэрэтхыхэрэр кириллицэр ары.

тъеты. Экономикэм ихэхьонь-гээрэ граждан обществэм изэ-къотыныгээр анэмсикэу, урыс кілэеъгаджэхэм къоджэдес ныбжыккілэхэр зэрэргэйджахъэхэм, лъэпкъ зэгурлыоныгъэм игъэптийнкэ лъэпкъ хэбзэ-зэхэтыккілэхэм мэхъанэу яэм, лъэпкъ іашлагъэхэмрэ іепещысэхэмрэ къэлэтижыгъэнхэ зэрэфаемыки нэмыхи юфыгъохэм тизэхэсигъохэм тащахэппльэ. Урыс кілэеъгаджэхэм яшлагъэшходыгэ къудажэхэм къазэрэшагъэуягъэм тытегущыиэ зэхъум, урыс кілэеъгаджэхэу яеджапэ юф щызышлагъэхэм ацэхэр Советыим хэтхэм кыралуягъэх.

Славян тхыбзэмрэ культурэмрэ язехъакю щытыгъэхэаш фэдэ кілэеъгаджэхэм а мафэм джыри зэ тхьашуягъэпсэу ятлоныр атефэ. Тeusцожь районым щезыгъэджахъэхэу

В. Антоновым, Л. Вергизовам,
С. Гриневич, Ю. Зыковым,
П. Кривцовым, С. Седовам,
А. Радченкэм, А. Ишутинаам,
Ф. Игнатовам, О. Чемадуровам,
В. Колесниковам, О. Шевцовам;
Красногвардейскэ районым —
В. Музыченкэм, М. Павленкэм,
Л. Ненашевам, В. Чайкинам,
В. Ульяновым, О. Жеглинским;

ДЕНЬ СЛАВЯНСКОЙ ПИСЬМЕННОСТИ И КУЛЬТУРЫ

В. Антоненкэм, П. Коленовым, О. Чернецкаям; Шэуджэн районым — А. Самойленкэм, В. Сыпченкэм, В. Скорик, В. Анисимовым, О. Кошелевам, В. Ветошкинам, Н. Котляренкэм, Н. Игнатенкэм ыкы нэмыххэм ягуу шүккэ шыгъян фае.

Гъэмкээ лъэпсэ дэгүү республикэм зэрэшьизэхагъэм, лъэпкэ кадрэхуу тишиклагъэм фэдиз зэрэргэйджагъэм икьюу уасэ фэтшын зэрэфаер къыдгурэло.

Лъэпкхэм язэкъогъеуцонкээ, зэдэлэжьэнгъэмээ зэгүрьлагч

ягубу шукэш шыгын фас.
Кошхъэблэ районымкэс къудажэу Блащэпсынэ урыс кэлээгэдже 10-м ехүмэ юф шашлагь. Ахэм аышых А. Черненкэр, Н. Юдинар, А. Сорокинар, Т. Саркисовар, Е. Руденкэр, Пэкэшхо Лидие Аким ыпхъур ыкын нэмыхи хэр.

Зэдэлэжбынгээрэ зэгурьтозынгээрэ Урысыем щыгэптиэтэгъэнхэмкэ славян культурэр лэшигэбүйэмэ къаклоц амалышоу щытыгь. Адыгэ Республикин инахыижхэм я Совет хэтхэм зэральтиэрэмкэс, мэфекыр хэбзэ дэгью щылэхэм якъэухыумэн, Урысыем исхэ

Мынхам яшүүшлэгээ щигт кілээгъеджэ мин 20-м ехъумэ гъэсэнгъэмкэ Адыгейим иму- яквзухувмэн, үрсылем икс лъяпкъ зэфшэхъафхэм якултурэ изыкъеgeялтын тапэккы афёрышлэшт.

Республикэм исхэм славян тхыбзэмрэ культурэмрэ я Магфекі тафэгушо! Псауныгъэ пытэ, щылекі-псэукі дэгүү яланхай, зэгүрьлохэу, мамырэу псечинхэй тафэльяо!

Нурбай.

Апэрэу Адыгеим щызэхащагъ

Кыблэ ыкъи Темир-Кавказ федеральнэ шьольырхэм аышыэ къэралыгъо статистикэмкіэ Федеральнэ къулыкъум ичыпіэ органхэм япащэхэм я Совет изэхэсигъо Адыгеим щыкъуагъ. Мынг фэдэ 1офтхъабзэ апэрэу республикэм шызэхашаагъ.

Зэхахьэм хэлэжьагъэх АР-м
ивице-премьерэү Сапый Вячеслав,
Ростатым ипащэ игуадзэу
Сергей Егоренкэр, Ростовстата-
тым ипащэу Марина Самойлов-
вар, нэмэгдхээр.

Цыфхэм як!этхык!ыжын фэгъэхыгъэ юлтхабзэу 2020-рэ ильтээм зэхацштэм изыфэгъэхбазырын ары анахь шъхьба-зэу къэзэрэугъо игъэхэр зытегу-шыгъа гэхэр.

— Непэр юфтьхъабзэм мэхъанэшхо ил. Советыр загъэпсыгъэр ильэс 15 хүгтээ, Адыгейим ар мыгтэ аярээ Ѣзызэхашагь, — къыуагъ Сапый Вячеслав.

— Зэхахъэм зытегущыIэнхэу къагъэнэфагъэх упчIэхэм къэралыгъомкИ шъольтырхэмкИ мэхъанэшхо ял. Статистикэм хабзэмкI мэхъанэшхо ил. Ашкъытхэрэ къегъэлэгъонхэмкI юф тэшэ ыкли зэфэхъысыжъхэр тэшйых.

Сергей Егоренкэм къызэри-
лыагъэмкіэ, чыпіэм щыләхэ
къулыкъухэм alykіэнхэр, зәдә-
гүштіләгъу шұуашәм ильәу ахәм
лоф адашләнүм мәхъянәшко ил.
Бәмыйшләу Ростатым иколлегие
зәхесысыгъо илагъ. Ащ пшъэрлы
гъянәфагъәхэр щагъеуцигъәх.

Непэрэ зэүкім ахэм щатеги-
шыләштыых, зерагъәцәкіләштхәр
зәхафыстыых.

хэм ашыщ, — къыыуагъ Сергей Егоренкэм.

Кітхыкыңыныр ыпекілә зерәргәзеклөктың гәм зәхъо-
кыныгъәхәр зәрәфхъүштхәр
зәхесыгъом кыщауагъ. Аужы-
ре шапхъәхәм адыштәхәрә-
шыкіләхәр нахыбыу ағъеден-
хәм пылтыщтых. Къеклорә иль-
сым апәрәу Интернетымкілә-
цыфхәм яупчыщтых. Мыхәм
афәдә шыкіләхәм гумәкыгъохәу

къапықынхэ альэкіыштхэрі зәхафыгъэх. Цыфым зызэрит-хыгъэмкіә кодыр кыыфэмыкъла-гъэ зыхъукіә, джыри зе зыхи-гъэунәфыкъын щынағбю щыләшт. Аш фәдәхэр къыхемыкъынхәм пае анале зытырагъетыщтхэр агъенәфагъэх. Шыольыр пәпчъ кіэтхыкъыным зәрәфхъязырыр зәтеккы. Гүшүләм пае, Чечэн республикәм урамхәм ацәхэр зәблахъутгъэх. Джаш фәдәу кіә-

тхыкыжын тхъапэм иоф зэрэдаштэштими урчилгээр фырьлэхэу мэхье. Мыхэм афэдэ гумэкыльгэхэр дэгээзыжыгъэхэ хүнным ыкын кіэтхыкыжыныр зерифшүушэу шьолтырхэм ашыклоным пае пшъэрэльг тэнэфагъэхэр зэхэсигъом щашынгэх.

ГҮӨНЭЖЬЫКЬО Сэтэнай.

Ильес 60-м ехъугъ зы лъагъом зэдьтетхэу къызырыклохэрэр

(Икъеух.)

Мыекъоп ЗАГС-м унэгъуилл щацъашуагъ. Ильес 37-рэ эз-къотхэу зэдээзыгъашлаагъэхэ Плыунэе Валера ыкчи Гошнааго 1982-рэ ильесым псэогъу зэфхъугъех. Адыгэхэм хэбзэ дахэу ахэлтыгъехэм атетэу ныбжыклохэр джэгум нэйусэ щизэфхъугъех. Зэшхъегъусэхэм къэлиш зэдаплугъ, ахэм къаклохъухъажыгъэх къорэлфхэри агъеджэгүх.

Тхъаркъохъо Туцожьре Ми-рэрэ зы лъагъо зэдьтетхэу ильес 21-рэ хъугъэу ягъешэ тьогу къырэклох. Адыгэ къералыгъо университетыр Туцожь къыззериухъо къэлэе гъаджэу юф ышынену рөгъажъэ. Къэлэцыкы зыгъепсэфыплем юф Ѣзышишлээ бухгалтерхэм яшынену гъехэм ахагъехоным фэш къэлэ ныбжыклохэм ригъеджхэу агъекуагъ. Ащ юф Ѣзышишлээ шиашашаа Туцожь ынаэ тыридзагъ. Мээз заулэ тешлагъэу, Мирэ къыззыхъугъе мафэм, псэогъу фэхъун гухэл зэрилр Туцожь pelo. Пшъашаа иджэ-

уп ыгъотыжыгъэу къэклохъызэ Туцожь ылъакъо зэпикыгъ ыкчи джэгур лъагъекотэн фае хъугъэ. 1998-рэ ильесым жыоныгъуакім и 1-м ныбжыклохэр псэогъу зэфхъугъ. Тхъаркъуахъомэ ынагно лъытныгъэ зэфырляеу зэдэпсэу. Якланзу Андзгаур ятэ фэдэу Адыгэ къералыгъо университетыр физикэхыисап факультетыр чэхъягъ. Ятюнэрэ курсым щеджэ.

Ильес 61-рэ къыззедээзыгъэшлэгъэх зэшхъегъусэхэу Дачье Кемальэрэ Зоэрэ унэгъо зэгурлыжъым гуклэгъуныгъэр зэрилъапсэр ягушыэ къыщыхъа-

щы. — Ильес 61-м къыклоц чыпэ къинэу, такъик гушуаагъоу тапэ къыкыгъэр бэ, — къытфелату Зое. — Ау сидигуу тызэдэхъыщтигъэ. Шъхъеклэфеныгъэ зэфытиеу тызэдэпсэу. Зым гупшияу иэр зэхэтхын, ар къыззеддэхъущтим титиу тызэгъусэу тыфеклонир тишэнэгъ. Амалэу тиэмкэ тызэдэхъущтигъэ, тиунааго ихахъо нахьын бэ зэрхъущтим тыпильтигъ.

Нэйусэ зэрэзэфхъугъэхэр зэшхъегъусэхэм ащигъупшагъэп, непэм фэдэу зэкэ агу къэклыжы. Ныбжыклохэр зэгъунэгъу щагухэм ащигъсэүштгэх. Янасып зэрэзэхэльым ихъатыркэ ахэр ащ нэйусэ щизэфхъугъех. Пшъашаа идэхагъэ Кемаль посынкыу ынаэ тыридзагъ. Ильесэрэ ныкъорэ зэлъыкыагъехэу, 1958-рэ ильесым гъэтхапэм и 30-м псэогъу зэфхъугъех.

Дачье зэшхъегъусэхэм къэллиту зэдаплугъ. Ахэр рагъеджагъэх, цыфыгъэ, шъхъеклэфеныгъэ ахэльзэу агъесагъэх. Русльянэрэ Юрэрэ Санкт-Петербург юф Ѣашлэ, ау янэ-ятэхэр янэ-плэгэу рагъекъихэрэп.

— Ильесхэу къыззетынэкыгъэхэм сафыззеплэкыжымэ, насыпышоу зысэлъытэжы, — игушыэ лъегъекуату Зое. — Хэтэрэ бзыльфыгын ыгукэ зызифицирер иунааго рэхъатыгъэ илъынэу, ильфыгъэхэм шъхъеклэфеныгъэ къафашлэу ыпунхэр ары. Тиунааго ащ фэдэу

сэлъытэ ыкчи ащ сегъагушо.

Юфтхъабзэм щагъэлэплэгъэхе унагъохэр «Щытхуу тхыль» зыфиорэ тхыльтым дагъэтхагъэх. Нэүжум творческе коллек-

тивхэм якъегъельэгъонхэм арагъэллэгъигъэх.

ГЪОНЭЖЫКЬО Сэтэнай.
Сурэтыр Артур Лаутеншлегер тырихыгъ.

Республикэ зэнэкъохур

Анахъ сэнаущхэр къэнэфагъэх

Жыоныгъуакім и 16-м, 2019-рэ ильесым Адыгэ республикэ къэлэцыкы тхылъеджаплем тхылъеджэхэм азыфагу республикэ зэнэкъохур «Весь мир театр, а дети в нем...» зыфиорэр Ѣзызэхашэгъагъ. Зигъю юфтхъабзэр, литературнэ зэнэкъохур, 2019-рэ ильесир театрэм и Ильесэрэ Урысыемкэ зэрагъэнэфагъэм епхыгъагъ. Еджаклохэм лупкэ еджэнэмкэ амал-къулайнгъэу ыкчи шыкэ-гъэпсикэ Іспэлэсагъэу ахэлъыр къырало-тыкынхэмкэ усэхэу, прозаическа ыкчи драматическа произведенияхэу урсые, йэкыб къэрал, лъэпкэ тхаклохэм яхэм япчыгъохэр агъефедагъэх. Зэнэкъохум ишапхъэ къыззэрэдилъытэу, нэбгырэ пэпчъ икъеджэн-зыкъэшын музыкэр игъусагъ, декорации ыкчи театре шьошэ тъэнэфагъэ илэгъ.

Республикэ зэнэкъохум лупкэ къэджен ыкчи зыкъэшынхэмкэ ильеси 7 – 10 ыкчи 11 – 14 зынныжъе еджаклохэу, тхылъеджэ чанхэр хэлэжъагъэх. Ахэм осчээж жюриим хэтхэм атефэрэ уасэр афашигъигъ.

Ильеси 7 – 10 зынныжъемкэ теклонгъээр къыдахыгъ:

А I-рэ чыпэлэр – Къэлэкүтэхкэе Джанеттэ (ильеси 9), Тэхъутэмьыкье район, къ. Бжыхъекъоежыр.

Я II-рэ чыпэлэр – Бэшкэко Асхыад

(ильеси 8) ыкчи Кушуу Тамерлан (ильеси 8), Туцожь район, къ. Очэпшый.

Я III-рэ чыпэлэр – Пахоль Каролина (ильеси 8), Джэджэ район, ст. Дондуковскэр.

Я IV-рэ чыпэлэр – Къунэ Лада (ильеси 10), Кошхэблэ район, къ. Кошхабл.

Ильес 11 – 14 зынныжъемкэ анахъ дэгъо альтагъэхэр:

А I-рэ чыпэлэр – Пышыпый Дарин (ильес 14), Туцожь район, къ. Нэчэрээзий.

Я II-рэ чыпэлэр – Яхъуплэ Русльян (ильес 12), Туцожь район, къ. Нэшьюкуай.

Я III-рэ чыпэлэр – Шуцэ Дан (ильес 13), Тэхъутэмьыкье район, къ. Пэнэхэс.

Я IV-рэ чыпэлэр – Сергеева Татьяна (ильес 12), Красногвардейскэ район.

Литературэмкэ республикэ зэнэкъохум икъеух зэфхъысъижъхэр джащ фэдэх, республикэм тхылъеджэ анахъ чанхэм, сэнаущхэм яамал-льэкл, яшыкэшлэгъэ, яартистизмагъэ, литературэм хэшшикыу ыкчи фэшэнгъэу фыраяэр къыгъэльэгъуагъ, литературэр анахъ зикласхэм, сценэм фытэгъэпсъхъягъэхэри къэнэфагъэх.

**ДЗЭУКЬОЖ
Нуриет.**

Сурэтыр Іашынэ Аслын тырихыгъ.

Щысэтехыпэ унагъохэр агъашуагъэх

Унагъом и Мафэ тихэгъэгу зэрэзыхагъэунэфыкырэм даклоу, ащ ыльапсэ зыгъэптиагъэх зэшхъегъусэхэм ащищхэр ЗАГС-м икъутамэу районхэм ащишэхэм къараагъэблэгъагъэх. Хабзэ зэрэхъугъэу, унэгъо пытэ зэдээзыгъэпсыгъэхэм ащищхэр мэфэкл юфтхъабзэм хагъэлэжъагъэх, щагъэшуагъэх.

ЗАГС-м иофишлэхэм мыш фэдэ зэхахъэхэр ильес къес зэхашэх, республикэм Ѣзыпсэухэр ащищхэр, лъэпкэ ыкчи ныбжъ зэфэшхъаф зиэхэр къараагъэблэгъэх. Ильесипш пчъагъэ зэдээзыгъэшагъэх зэшхъегъусэхэр къыщыхъагъэхэй.

— Обществэм унагъом еплыкыу фырилэр нахьышум ылъэныкъокэ зэххыгъэнэм тыпиль, — къытфауатэ зэхэшэхклохэм. — Нэлэ мыш къедгъэблэгъагъэх унагъохэм таъик гушуаагъэхэри, гүзжэхъогъу чыпэхэри апэ къыкыгъэх, ау зэгурыонгъэу азыфагу ильям, зэфыщытыкэ дахэу зэфырляэм яшуагъэкэ гумэкыгъохэр зэрэнэхынх альэ-

кыгъ. Унагъом мэхъанэу иэр зэхэзышлаагъэу, сабыйхэр зэрифэшьушау зыпугъэхэу, ахэм къаклохъажыгъэхэх пхъорэльф-къорэльфхэр къэзигъэтэджыгъэхэр ныбжыклохэм ящицэтехыпэнхэ фае.

Муниципалитет пстэури мэфэкл Ѣышэгъонэу зэрэзэхашэцтээл пытлыгъ. Джэджэ районым ныбжыклохэм къиззрагъэблэгъэгъэ фестивалэу «Крепкая семья — крепкая Россия» зыфиорэр Ѣырагъэблэгъохыгъ. Пшъэрэль шъхыалэ зэкээм ялагъэр зы — Ѣысэ зытепхынхэу къэзигъэлжыхэрэ унэгъо зэгурыонгъэу агъашшонхэр, ныбжыклохэм ахэр арагъэлэгъонхэр ары.

(Тикорр.).

Волонтер движением зырагъэушъомбъущт

Адыгэ Республикаем волонтерствэм хэхъоныгъэхэр щишийнхэм фытегъэпсыхъэгъэ межведомственнэ советым изэхэсигъо джырэблагъэ щылагъ. Йофтхъабзэр зэрищагъ АР-м ивице-премьерэу Наталья Широковам.

Адыгэ Республикаем волонтерствэм и Ильэс изэфхыхы-сыйхэм ыкы 2019-рэ ильэсийн гүхэлхэу ялхам къатегущыагъ АР-м гъесэнгъээр шенгэвэр и Министерствэ иофышаэ Нэгырэко Алый. Ащ къызэриуагъэмкэ, 2018-рэ ильэсийн Урысые Федерацием волонтерствэм и Ильэсэу агъенфэргъагъэм Адыгеим чанэу хэлэжьагъ. Мы юфтхъабзэм хахьэу шольыр зэхэшкло комитет Адыгеим щызэхашагъ. Ащ хэхъагъэх хэбзэгъэцкээко кулыкъухэр, общественнэ организациехэр, шуашэ фондхэр ыкы нэмыхэхэри. Волонтерствэм и Ильэс хахьэу юфтхъэбээ мини 2-м ехьу зэхашагъ: егъеджэн форумхэр рагъеклокыгъэх,

ветеранхэм зауагъэлгэх, шэжь чыпшэхэр зэтырагъэпсыхъажыгъэх, шэмбэт шыихафхэр, шуашэ юфтхъабзэхэр, республикэ ыкы шольыр, культурнэ ыкы спортивнэ юфтхъабзэхэр зэхашаагъэх.

Мы мафэм ехъулэу тиеспубликэ студентхэм яволонтер объединение 19 ыкы Кэлэдэжапшэхэм яволонтер отряди 141-рэ щызэхашагъ. Ахэм зэклэмки волонтер нэбгырэ мин 15-м ехьу ахэт. 2018-рэ ильэсийн анахь мэхъанэ зиэ юфтшэнышхохэу зэшшуахыгъэхэм ашыщ «Адыгеим и Волонтерхэр» зыцэ Ресурснэ гупчэ зерагъэпсыгъээр. Ащ къыхэлажьэх хэбзэгъэцкээко кулыкъур, къэбарлыгъээс амал-

хэр, бизнес сообществэр, федеральнэ организациехэр, нэмыхэхэри.

Зэкъотхэу зэрэзэдэлажьэхэрэм ишшуагъэкэ Ресурснэ гупчэ федеральнэ шалхъэхэм адиштэрэ профессиональнэ организацие хъугъэ. Мы уахтэм ехъулэу муниципальнэ образованиехэм ыкы гъесэнгъэ организациехэм зэклэмии мы гупчэ епхыгъэ юфтшапшэхэр къащизэуахыгъэх. Кэлэдэжаклохэм ыкы студентхэм ямызакъо юф зышшэхэрэ ныбжыкъэхэри «Адыгеим и Волонтерхэр» зыцэ гупчэх хэтих. Лъэпкэ проектэу «Гъесэнгъэ» зыфиорэм хахьэу пшъэрыльхэу щылэхэм ашыщ социальне гукъэхэм ыкы проектхэм ягъэ-

цэклэмкэ цыифхэр нахыбэу къыхэлажьэхэнхэр.

АР-м ипремьер-министрэ игуадээу Наталья Широковам кэлгэхтэхыгъ волонтерствэм іэпшэгъу фэхъугъэным иофыгъохэм Урысыем и Президентэу Владимир Путиним ынаалэ зератетир. Джащ фэдэу АР-м и Лышихъэу Къумпэй Муратренэу къыхэгъэшы мыш фэдэ юфтхъабзэхэм цыифхэр нахь чанэу къыхэлажьэнхэм фэш хабзэмрэ обществэмрэ зэгъусэхэу шуагъэ къытэу юф зэрэзэдашэн фаэр.

— Волонтерствэм іэпшэгъу фэхъугъэнымкэ анахь шольыр дэгъухэм я Урысые зэнэкъою щылагъэм Адыгеир хэлэжьагъ. Ащ изэфхыхысжхэмкэ, сомэ

миллиони 3,9-рэ хүурэ субсидиер Адыгеим къыфагъэшшошагъ. Мы мылькур, республике бюджетым къытупшишт ахъщэри хэтэу, «Адыгеим и Волонтерхэр» зыцэ Ресурснэ гупчэм зэгъэушъомбъугъэным пэудгэхъащт, — къытуагъ Наталья Широковам.

Джащ фэдэу культурэмкэ, спортымкэ, гражданскэ обонрэмкэ ыкы ошэдэмши юфхэмкэ, нэмыхкэ лъэнъюхэмкэ пшъэрыль шъхьаалэхэу щылэхэм язэшшохынкэ волонтерхэр нахь чанэу къыхагъэлжэхэнхэу министерствэхэм ыкы ведомствэхэм ялашхэм, муниципалитетхэм ятхъаматхэм Н. Широковам закынтигъэзагъ.

КИАРЭ Фатим.

Цыфыр ышшагъэмкэ алъытэ

Штаукыим фэд

Къуаджэу Хъаджыкъо къидэхъухъэгъэ Шыижъ Керандук Индрыс ыкъом къыгъэшшэгъэ ильэс 88-м щыщэу лэшшэгъу нынкор Краснодар краим имэкъумэш хъызмет къызэриэтыштим хильхъагъ.

— Мыщ ильэс 16-рэ юф щысшагъ, — совхозэу «Кавказым» вертолетым исхэу тырахыгъэ сурэтим еплызэ къе-иуатэ ащ. — Мыр еджалпээр ары. Ащ ыгъуукэ кэлэцыкыу ыгъынпэр, клубыр ѿтых. Etla-нэ совхозын иконтора ольэгъу.

Ыгукэ шу ыльэгъугъэ совхозэу Кавказскэ районым итыгъэр зыфедагъэрэ зи химыгъээзэ къылтэнэй фэхъазыр. Чыгоу лэжжыгъэ бэгъуагъэ къызэра-гъэтыштагъэрэ зыфедагъэрэ щыгъупшэрэп, джащ фэдэу юф зыдишшагъэрэ, ахэм яклалэхэр, якъорэльфхэр дэгъоу къешэ-

жыхы. Совхозым къыхэкъыжы Шапсыгъэ къызыкъожыгъээр ильэс 40-м ехъугъэми, ащ юф щызышшэштагъэхэм ягуалэ шуукэ игуугь ашы.

Ильэс заулзкэ узэклэбэжжымэ Кавказскэ районым зэрэрагъэблэгъагъэри, машнэхкэ ащ ашэнэу къызэрэлжээкъогъагъэхэри, клубым цыифхэр бэу къызэрэшжэштагъэхэри а мафэм «Мирскэ чыпэлэсэуплээм ицыиф гъешшуагъ» зыфиорэр цэл льаплээр къызэрэфагъэшшэгъагъэри игуукэ-къыжхэм ашыщих. Иэплээкъи

зэу «Кавказ» «1964 — 1980-рэ ильэсхэр» ылоу дышэ юданэхкэ зыхэшшыкыгъагъэр рыгушоу къельэлжагъо.

Дагысттан щылэ мэкъумэш институтыр 1956-рэ ильэсийн къызеухым, совхозэу «Новопокровскэм» агрономэу Керандукэ агъэклогъагъ. Ильээрэ юф щылагъэу комсомолым ирайком иапэрэ секретарэу хадзьгъ. Ильэситу тектыгъэу Ленинградскэ районым ит совхозэу «Уманскэм» иагроном шъхьаалэу агъэклогъагъ, нэужум ильээс зытлукэ хъызметшшаплээм ишащэ хуугъэ.

Керандук къе-иуатэ:

— Сыкъызэрихъухъагъэрэ унээжо ыжкугъ. Сяя заом хэклидагъ, тяна зэрильхэкэ ти-плүгъ. Сызыгыгүйн зэрэшьмылэ къызгүрүйэзэ, сицыкльгом къышгэжжэхъагъэу юфэу есхыжжагъэр сэр-сэрэу згээцэлжээхэй зесэгъагъ. Еджалпээм идиректорыгъэу Лыкылэсэ Сулэ мэкъумэш хъызмет юфхэм зафэзээзэнэу къысэушушигъагъ, сэри аш седэулаагъ. Сыкъэлжээхъэу зыкы къыхэкъыгъэп. Заом ильхэхан губгъю юфшэхэнхэм сахэлжжэштагъигъ, нахыжхэм иэпшэгъу тафэхъущтагъигъ.

Керандукэ совхозэу «Кавказым» идиректорыгъэу Лыкылэсэ Сулэ мэкъумэш хъызмет юфхэм зафэзээзэнэу къысэушушигъагъ, сэри аш седэулаагъ. Нэужум хъызметшшаплээм ишсанаториу «Салют» зыфиорэр иэпшэгъу тафэхъущтагъигъ, тигуугу дахэлжээштагъигъ, тигуугу дахэлжээштагъигъ.

1980-рэ ильэсийн Керандукэ иофтшаплэ зэблихъу. Джы ар СССР-м хэгъэгү клоц юфхэмкэ и Министерствэ псауныгъэр къэххумэгъэнэймкэ и Гээорышилпэ ишсанаториу «Салют» зыфиорэр иэпшэгъу тафэхъущтагъигъ, тигуугу дахэлжээштагъигъ, тигуугу дахэлжээштагъигъ.

1980-рэ ильэсийн Керандукэ иофтшаплэ зэблихъу. Джы ар СССР-м хэгъэгү клоц юфхэмкэ и Министерствэ псауныгъэр къэххумэгъэнэймкэ и Гээорышилпэ ишсанаториу «Салют» зыфиорэр иэпшэгъу тафэхъущтагъигъ, тигуугу дахэлжээштагъигъ, тигуугу дахэлжээштагъигъ.

Заом ыкы юфшээним яветранэу, орденэу «Знак Почета» зыфиорэр тлоуцгъо къызэрэтигъэу, къералыгъом и Правительствэ, зэфэшхъаф къулыкъухэм Щытхъу тхылтыбэ къызфагъэшшэгъэ мэкъумэшшээпэлэсэр джы Адлер дэс. Ишхъэгъусу Светланэрэ (Тэшшумэ япхъу) ежыррэ зы кла-лэрэ пшъэшьитлүрэ зэдаплүгъэх. Къорэльф-пхьюрэльфхэм игуапэу джы апиль, ахэм охътабэ атыре-гэлжагъ.

Керандукэ ынныбжь лэшшэгъум екъуалэ, ау игукъэ-къыжь закъохэр арэп ар щы-зыгъаэрэр. Игъэшэгъу тафэхъущтагъэм уасэ фишызэ ащ къытиуагъ:

— Сисабыгъом сяя къы-сиоцтагъэхэ гүшүэхэр сцыгы-пшэхэрэп: «Ехъыжъэгъэ юфыр къыбдэхъу пшоигъомэ, цыифхэм лъытэнэгъэ афэпшэй эзэгъас. Цыиф юфшаклон сидигъуи шъхъэкълафэ есхызэ сыпсээгү, сэри дэгъоу къысфынтигъэхъ. Тыдэ сисабыгъэми, сид фэдэ ыннатэ зесхъагъэми, анахь юфыгъо къин згээцэлэнэу си-фежъагъэми, къызготхэу юф къызэдэзэшшэхэрэр къызэрэс-къотыщхэр сшэштагъигъ. Ащ фэдэ цыифхэм разведкэм уада-кюми хуущт, ахэр цыиф пытэх, штаукыим фэдэхъ.

НЫБЭ Анзор.

Гъэсэгъэшхуагъ, шэныгъэлэжь цэрыгъуагъ, егъэджэкъо йэзагъ, тхэкъуагъ...

А гушыгъэхэр лыбгъекъотэнхэ пльэкъышт. Ахэм квакъэльыгъуагъэхэ гушыгъэхэм «зыфэдэ къэмыхъугъэ» гушыгъитур пытэу къязэукашъягъэхэ цыфхэу гушыгъэр зэрратыгъэ пэпчь ипсалъэ льигъекъотагъ.

Зэхахъэр Щэшэ Казбек фэ-
гэхъыгъагъ, ильэсыбэрэ юф
зышишэгъэ Адыгэ къэралы-
гъо университэтим ар шы-
къуагъ.

Щэшэ Казбек ынбыжъ ильэс
80 зыщыхъугъэ ильэсыр офици-
альнэу щымытми, ар екыфэ
шэныгъэлэжым, тхаклом ина-
учнэ-творческэ кэн зэрэтиг-
щыгъэштхэр шэныгъэлэжхэм
зэхахъэм къышауагъ.

Ioftkhbabzэр зэрищаагъ Адыгэ
къэралыгъо университэтим ипро-
фессорэу, филологие шэны-
гъэхэмкэ докторэу Пэрэныкъо
Къутасэ. Аш къышыгъуагъагъ
ильэсыбэрэ Щашэм юф дэ-
зышагъэу, иныбджэгъугъэу,
профессорэу Пэнэшъу Уцу-
жыкъю.

Щэшэ Казбек хэта, нэмькъ-
хэм сыда зэратекъытгъээр плю-
тукъыгъеупчэмэ, ар шэныгъэ-
лэжкъышхуагъ, литературоведыгъ,
тхэкъуагъ, зыфэдэ къэмыхъугъэ
кэлэгъэджаагъ. Гуманитар гъэ-
сэнгъэгъэ дэйбу илагъ, шэныгъэ-
шхо лэклэгъигъ.

Казбек дунэе литературэм
хэшыкъышо фыриагъ. Урыс
литературэмкэ шэныгъэ куухэр
илагъэх, Урысие Федерациим
щыпсэухэрэ лэпкъхэм ялите-
ратурэ дэйбу ышэштгъигъ. Каз-
бек шхъяфитэу Бальзак ыкки
Достоевскэм, Шекспир ыкки
Толстоим, Виктор Гюго ыкки
Мэшбашэм къатегущыиэн ыльэ-
къыштгъигъ. Аш Шекспир ит-
рагдиеу «Отелло» зыфиорэр
зэрэзериизэкъигъээр ошэ-дэ-
мышэ юфэу ёштыгъэп. Зэдэ-
кын юфми хэшыкъышо зэрэ-
фыриэр аш къышыгъэлэгъуагъ.
Ар зэридээкы эзхум ишьып-
къэу пыльтигъ, юфышо дишлагъ,
творческэ еклоналакъэу къифи-
гъотыгъэм ишьуагъэкъ юфша-
гъэр оригиналым пэблагъэу
ыгъэпсын ыльэкъигъагъ. Къэсэ-
шэжкы аш юф дишэ зэхум
чэчи мафи имыиэн къязэрэс-
фытеоштыгъэр. Гушыгъэм имэ-
ханэ тигтегущыиэнэу едгъэжэ-
гъэ къодьеу анахъ тэфэрэ мэ-
ханэр ышхъэ къихъэштгъигъ,
гушозэ ар къылоштгъигъ.

Казбек ишени, идунэельэ-
гүкъи, идунэететыкли зыщыпс-
хыагъэр университетыр ары, ары
ежь университет цыфхэ зыкъэ-
хъугъэр. Сэ зыфаскорэр уни-
верситетим чэль демократиим
шхъяфитэу гупшысэнэу амал
зэрэшгъотыгъэр ары. Аш фэдэ
амал эзхум университетым къирит-
тигъэр Казбек дэйбу ыгъэф-
дагъ. Ары зыфаскорэр ар уни-
верситетим къышыхъугъэ, аш
тегъэпсихъэ шэныгъэлэжкъэ.
Гъэсэнгъэшо илагъ, цыф нэ-
гүихъигъэу, шхъэнихъигъэу зэклэ-
хэмкэ — иофшэгъухэмкэ,

студентхэмкэ, инэуасэхэмкэ,
аужыпкъэм, имынэуасэхэмкэ
аш тетыгъ. Цыфхр псынкъэу
нэуасэ ышыштгъигъ.

Гъэсэгъэшхуагъ зэрэштгъынкэ
акыл чан зэриэм яшьуагъэкъэ
Казбек иофшэнэм лэшэу тэ-
гээпсихъагъэу ёштыгъ. Аш къы-
хэкъэу методологиим, творчес-
тхэкъуагъ, зыфэдэ къэмыхъугъэ
кэлэгъэджаагъ. Гуманитар гъэ-
сэнгъэгъэ дэйбу илагъ, шэныгъэ-
шхо лэклэгъигъ.

Щэшэ Казбек хэта, нэмькъ-
хэм сыда зэратекъытгъээр плю-
тукъыгъеупчэмэ, ар шэныгъэ-
лэжкъышхуагъ, литературоведыгъ,
тхэкъуагъ, зыфэдэ къэмыхъугъэ
кэлэгъэджаагъ. Гуманитар гъэ-
сэнгъэгъэ дэйбу илагъ, шэныгъэ-
шхо лэклэгъигъ.

Казбек дунэе литературэм
хэшыкъышо фыриагъ. Урыс
литературэмкэ шэныгъэ куухэр
илагъэх, Урысие Федерациим
щыпсэухэрэ лэпкъхэм ялите-
ратурэ дэйбу ышэштгъигъ. Каз-
бек шхъяфитэу Бальзак ыкки
Достоевскэм, Шекспир ыкки
Толстоим, Виктор Гюго ыкки
Мэшбашэм къатегущыиэн ыльэ-
къыштгъигъ. Аш Шекспир ит-
рагдиеу «Отелло» зыфиорэр
зэрэзериизэкъигъээр ошэ-дэ-
мышэ юфэу ёштыгъэп. Зэдэ-
кын юфми хэшыкъышо зэрэ-
фыриэр аш къышыгъэлэгъуагъ.
Ар зэридээкы эзхум ишьып-
къэу пыльтигъ, юфышо дишлагъ,
творческэ еклоналакъэу къифи-
гъотыгъэм ишьуагъэкъ юфша-
гъэр оригиналым пэблагъэу
ыгъэпсын ыльэкъигъагъ. Къэсэ-
шэжкы аш юф дишэ зэхум
чэчи мафи имыиэн къязэрэс-
фытеоштыгъэр. Гушыгъэм имэ-
ханэ тигтегущыиэнэу едгъэжэ-
гъэ къодьеу анахъ тэфэрэ мэ-
ханэр ышхъэ къихъэштгъигъ,
гушозэ ар къылоштгъигъ.

Щэшэ Казбек ишени, идунэельэ-
гүкъи, идунэететыкли зыщыпс-
хыагъэр университетыр ары, ары
ежь университет цыфхэ зыкъэ-
хъугъэр. Сэ зыфаскорэр уни-
верситетим чэль демократиим
шхъяфитэу гупшысэнэу амал
зэрэшгъотыгъэр ары. Аш фэдэ
амал эзхум университетым къирит-
тигъэр Казбек дэйбу ыгъэф-
дагъ. Ары зыфаскорэр ар уни-
верситетим къышыхъугъэ, аш
тегъэпсихъэ шэныгъэлэжкъэ.
Гъэсэнгъэшо илагъ, цыф нэ-
гүихъигъэу, шхъэнихъигъэу зэклэ-
хэмкэ — иофшэгъухэмкэ,

литературэмкэ иофшэгъэшху,
AP-м и Къэралыгъо премии
къыфагъэшшошагъ. Аш фэдэ
иофшагъэ ёшын зэрэфаем Каз-
бек къифэкъуагъ. Икъэугупшы-
сыни изэшохыни Щашэм ыцэ
епхыгъигъ. Ары къэшаклор, зэхэ-
гъэуцуаклор, ежь ышхъэкъэ
ытхыгъэхэри дэтыгъ. Шэныгъэ-
лэжкым ишыгъэштгъэ иофшэгъэ-
шху ёшыгъэштгъэ кабинетэу ура-
муу Жуковскэм Мыекъопэ къэр-
алыгъо технологискэ универ-
ситетим и Унэу тетым си-
члахъэу хуушигъигъ. Сыдигъо си-
клигъэми чэсигъ, тхыльыбэ
къэрильяа тхэштгъигъ, юф ышшэ-
штгъигъ, аш тетэу ар сибу къи-
нэжкыигъ.

Щашэм анахъ лээныкъо
шхъяаэу хихыгъэр хэгэгэум
илитературэ лэпкъ цыкъухэу
тхыбэр нахъ класу зиэ хуу-
гъэхэм, ахэм ялофыгъохэм якъэ-
гэлэгъэйон ары. Лэпкъ ли-
тературэхэр, анахъэу адигэ ли-
тературэхэр адэрхэм къахэзгъэш-
тэр къыгъэнэфэнимкэ шэны-
гъэлэжкы юфышо ышшагъ. Адигэхэм
ялитеатрэхэр хэхылэгъэпэ
материалыбэ аш ыгуохигъ.

Литературэ критикымкэ
пынкъагъэ шылыгъэр къэл-
пэй. Анахъэу блэкъигъэ ильэс-
хэу цензурэхэу тхыаээ шыщээм ар
юф къызэрикъуагъэп, ау а лэх-
ханми литературэм, тхаклом,
творчествэм яхыллагъэу шылыгъ-
хэр Казбек къылон ыльэжкы-
штгъигъ. Аш лэгъэ зэрэхэлэйм
ишихъяа шыщээгъэу сэ сэлтэйтэ.

— Тиньбджэгъу ошэ-дэмы-
шхуагъ, юфышо ышшагъ, юфышо
шхъяаэу хихыгъэр хэгэгэум
илитературэ лэпкъ цыкъухэу
тхыбэр нахъ класу зиэ хуу-
гъэхэм, ахэм ялофыгъохэм якъэ-
гэлэгъэйон ары. Лэпкъ ли-
тературэхэр, анахъэу адигэ ли-
тературэхэр адэрхэм къахэзгъэш-
тэр къыгъэнэфэнимкэ шэны-
гъэлэжкы юфышо ышшагъ. Адигэхэм
ялитеатрэхэр хэхылэгъэпэ
материалыбэ аш ыгуохигъ.

— Тиньбджэгъу ошэ-дэмы-

шэу дунаим ехыжыгъ, бэ
ышшэнэу зигъо имыфагъэр. Ау
иофшэгъухэр, ригъэджаагъэр,
иньбджэгъухэр зыпэблэгъагъэ-
хэр къэнагъэх. Арышь, ишыгъ-
штгъигъэ лъэкъуатэ плон пльэкъышт.
— къыуагъ Пэнэшъу Уцужыкъю.

Щэшэ Казбек римыгъэджа-
гъэми, Тхъакууынэ Аслъян ар
иклэгэгъэджаагъэу ельытэ. Игу-
пэу Щашэм ар къытегущыагъ,
зыфэдэ къэмыхъугъэу гъэсэ-
гъэшху зэрэштгъигъэр къыуагъ,
лъэнкъуабэм хэшыкъышо
афыриэу шыгъэштгъигъэр ыгу къэкъы-
жыгъ.

— Иныбжыкъэгъум къыще-
гъэжкыигъэу Казбек ишэнэгъэ-
хэмкэ анахъ ашьэрэ еджэпэ
дэгъуми Ѣеджэн ылъэкъышт-
гъагъэ. Илекциихэр студентхэм
ашьгъэштгъоныгъэх, ханэшты-
гъэхэп. Сэ Казбек сыргъэджа-
гъэп, тэ Елена Шебинскаяямрэ
Зоя Бавыкинамрэ тэгъэджа-
гъэхэр. Ау Казбек ренэу ыуж
ситыгъигъ, сиғэштгъигъ, ёшыгъигъ,
шишыпкъэм фэдэу шу слэ-
гъуштгъигъ. Казбек адигэхэм
анахъ гъэсэгъэшху къахэкъы-
гъээмэ ашьгъигъ. Тхъэм сиғэрэз
ащ фэдэ цыф сшэнэу, си-
ньбджэгъугъэу зэрэхъугъэмкэ,
— къыуагъ Мыекъопэ къэралы-
гъо технологискэ универ-
ситетим ипрезидентэу, AP-м и
Лышхъэ икъэралыгъо улчэжэ-
гъю Тхъакууынэ Аслъян.

Филология шэныгъэхэмкэ
докторэу Мамый Рустъян игу-
пэу ыгу къэкъыжыгъ щэшэ Казбекрэ
Казбекрэ ежыррэ яныбжы-
къэгъур.

— Казбек литератор йэзагъэ-
ми, нахъ зишигъигъ, зыфигъэзагъ,
— къыуагъ Мамый. — Аш ишхъяа
иначинэ тхыль шхъяаэу «Художес-
твенный конфликт и эволюция жан-
ров в адигейских литературах»
зыфиорэр. А юфшагъэмкэ адигэ
литературоведениер аш лэгэпэ
шхъяа шишигъигъ.

Шэныгъэлэжкы, Казбек иоф-
шэгъугъэу Шылхъэ Нелли
Казбек гъэсэгъэшху зэрэш-
тагъэр къыуагъ, ар типите-
турэ зэхъокъыныгъэшху фэзышы-
шэгъэ цыфу ылъытагъ. Лэпкъ
литературэхэр ыкки лэпкъ куль-
турэхэр лъагъэу ылъытагъэу зэрэ-
фагъэр зэригъэштгъигъэр ыгу
къэкъыжыгъ.

Етланэ къэгущыагъэх шэн-
ыгъэлэжкыэу Хъокло Фатимэ,
Татьяна Степановар, Шэуджэн
Тэмэрэ, Цуекъо Нэфсэт, теат-
роведэу Шхъэлэхъо Светланэ
ыкки нэмькъхэр.

СИХЪУ Гощнагъу.

Сурэтхэр йэшъынэ Аслъян
тырихыгъэх.

Гандбол

Нахь дэгъоу ешЛЭЩТ

Хэгъэгум гандболымкэ и Суперлигэ щыккорэ зэнэкъокум Мыекъуапэ икомандэу «АГУ-Адыифыр» хэлажье. Я 9 — 10-рэ чыпIэхэм афэбанэхэрэр джырэблагъэ Москва щызэукалагъэх.

Москва щыклогъэ ешЛЭХЭМ «Алиса» Уфа, «АГУ-Адыиф» Мыекъуапэ, «Луч» Москва ахэлэжьа-гъэх.

«АГУ-Адыифыр» «Али-сэм» 30:28-у теклыагъ. «Луч» — «Агу-Адыиф» — 22:30.

— Апэрэ едзыгъор 13:14-у Москва икомандэ штүхьыгъ, — кьеуатэ «АГУ-Адыифым» итренер шхъяаэу, Урысыем изаслуженнэ тренерзу Александэр Реввэ. — Ешэгъур зыхыре командэм я 9-рэ чыпIэхэм юнайтед щытыгъ. Тиспортсменкэхэм тафэрэз. Ятлонэрэ едзы-

гъор «Лучым» кышлахыгъ, 30:22-у Москва икомандэ теклыагъэх.

Дьяченкэм гьогогуу 9 кэлапчъэм Iэгуар дидзагъ. Загайко, Дворцеваям, Кирилловам гьогогуу плырыплэ хягъэм Iэгуар радзагъ. Неупокоевам гьогогуищэ кэлапчъэм Iэгуар дидзагъ. Къэлэгчъэтуу Кушнырь цыхъашэгъоу ешлагъ.

Ильэс ешЛЭГҮУМ икIэух «АГУ-Адыифыр» хэпшыкэу нахьшюу зэнэкъокум хэлэжьагъ. Аужыре чыпIэхэм щылагъэми, «Лучым» щэгъогогоо, «Али-

сэм», нэмыхкхэм атеклон ылъэкыгъ.

— 2019 — 2020-рэ ильэсхэм Суперлигэм тышшэнэу зытэгъехъазыры. Тиспортсменкэ анахь дэгъухэм ашыщэу Ксения Дьяченкэр «Адыифым» къыхэнэжыгъ, зээгэвныгъэм кэлхэшт, — зэдэгүшүэгъур льегъэкуатэ Александр Реввэ, — Анастасия Загайко, Алиса Дворцеваям, Елизавета Краснокутскаям, Татьяна Кирилловам, Ксения Зубовам, Диана Казихановам, Маргарита Кушнырь, Виктория Долинам, Марина Васильевам, Людмила Баксаковам, нэмыхкхэм ялэпээсэнгъэ хагъехъонуу тагъэгүгъэ.

Мыекъуапэ щызэхашэрэ зэлукIэгъухэм культурам, искуствам IoF ашызышэхэрэр нахьыбэрэ къараарьэблэгъэштых. Дунаим щыцIэрио кэлэцыкly аансамблэу «Мыекъуапэ инэфыльэхэр» джырэблагъэ зэлукIэгъухэм ахэлажьэхэрэм къафешшуагъэх. «Мыекъуапэ инэфыльэхэм» яхуджествнэ пашэу Нэнэйжь Айдэмэр къигтиуагъ тапекли «Адыифым» ныбдэгъуныгъэ зэрэдиря-иэштыр.

Футбол

Тхъаумафэм аухыщт

Урысыем футболымкэ изэнэкъоку хэлажьэхэрэ командахэу авшэрэ купым хэтхэм ильэс ешЛЭХЭМ аухынымкэ зэлукIэгъу зырыз къафэнагъ.

ЕшЛЭГҮУХЭР

Я 29-рэ ешЛЭГҮУХЭМ якIеуххэм шъузэяппль.

«Уфа» — «Оренбург» — 0:2, ЦСКА — «Ахмат» — 1:0, «Крылья Советов» — «Спартак» — 1:2, «Урал» — «Локомотив» — 2:2, «Енисей» — «Динамо» — 2:2, «Арсенал» — «Краснодар» — 0:3, «Ростов» — «Зенит» — 1:0, «Рубин» — «Анжи» — 0:0.

«Краснодар» къалэу Тулэ зышшээм, чыпIэ командэу «Арсеналым» 3:0-у зэрэтеклуагъэм бэ къуушыхъатырэр. «Краснодар» Европэм икубокхэм якIеидэхын чанзу хэлэжьэнэм фэхъазыр. Петровым, Переирэ, Ари зэрызэ «Арсеналым» икъэлапчъэ Iэгуар дадзагъ. Пчагъэу 3:0-м изакъоп тигъунгъуу краим икомандэ шуукэ фэгтэгъурэр. ЕшлакIэу къыгэльягъорэм хэпшыкIэу хигъэхъуагъ. Къэкишт ильэс зэнэкъокум «Краснодар» дышээм фэбэнэн ылъекыщт.

ЧыпIэхэр

1. «Зенит» — 61
2. «Локомотив» — 53
3. «Краснодар» — 53
4. «Спартак» — 48
5. ЦСКА — 48
6. «Арсенал» — 45
7. «Ростов» — 41
8. «Оренбург» — 40
9. «Ахмат» — 39
10. «Рубин» — 36
11. «Урал» — 35

12. «Динамо» — 32
13. «Крылья Советов» — 28
14. «Уфа» — 36
15. «Анжи» — 21
16. «Енисей» — 20

Я 30-рэ зэлукIэгъу

26.05

«Анжи» — «Урал»
«Ахмат» — «Ростов»

Нэклубъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбий.

«Динамо» — «Арсенал»
«Зенит» — «Енисей»
«Краснодар» — «Рубин»
«Локомотив» — «Уфа»
«Оренбург» — «Спартак»
ЦСКА — «Кр. Советов»

Шъунаш тешуудэ: зэкэе ешЛЭГҮУХЭР мафэм сыхъатыр 2-мрагъэжьэнхэу унашъо афашыгъ.

Зэхэзыщагъэр
ыкIи кыздэзы-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республика
лъэпкэ Иофхэмкэ,
ІэкIыб къэралхэм ашы-
псурэ тильэпкэ-
гъухэм адьярIэ зэпхы-
ныгъэхэмкэ ыкIи
къебар жыгъэхэм
иамалхэмкэ и Комитет
Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шигъэр:
385000,

къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кIэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкIэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нахь цыкIунэу
щытэп. Мы шапхэ-
хэм адимыштэрэ
тхъагъэхэр редакцием
зэкIегъэкIожых.

E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
Урысыем Федерацием
хэутийн Иофхэмкэ, теле-
радиокъэтын-
хэмкэ ыкIи зэлъы-
ІэсэкIэ амалхэмкэ
и Министерстве
и Темир-Кавказ
ЧыпIэ гъэйоры-
шапI, зэраушыхъатыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зышаухаутырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкИ
пчагъэр
4300

Индексхэр
П 4326
П 3816

Зак. 948

Хэутийн узцы-
кэлхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр

18.00

Зышаухаутырэр
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шъхьайэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шъхьайэр
игуадзэр
МэшлIэкъо
С. А.

ПшъэдэкIыж
зыхъырэ секретарыр

Хъурмэ
Хъ. Хъ.